https://doi.org/10.32849/2409-9201.2025.25.34

УДК 347: 346: 341

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ОНОВЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ВІДНОСИН

Світлана СЕМІНОГ

кандидат юридичних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України (Київ)

UDC

PRIORITY AREAS FOR UPDATING LEGISLATION IN THE FIELD OF REGULATION OF ECONOMIC RELATIONS AND ENTREPRENEURIAL ACTIVITY

Svitlana SEMINOH

Candidate of Law Sciences (Ph. D.), Senior Researcher, Leading researcher

Academician F.H. Burchak Scientific Research Institute of Private Law and Entrepreneurship of the NALS of Ukraine (Kyiv)

https://orcid.org/0000-0002-8464-1010

Нормативне забезпечення господарської та підприємницької діяльності потребує модернізації основних засад шляхом упровадження суттєвих і структурних новацій відповідно до норм міжнародного права та прийнятних для Україні європейських стандартів і практик. Щодо цього президентом України підписаний закон «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» (далі – Закон № 4196-IX).

На підставі аналізу положень Закону № 4196-IX узагальнено пріоритетні напрями його реалізації, які стосуються розробки нормативно-правових актів та здійснення наукових досліджень, та мають бути направлені на модернізацію та підвищення дієвості національного законодавства у відповідності до міжнародних стандартів ЄС та вимог сучасного розвитку економіки. У цьому зв'язку щодо імплементації кращих практик у процес подальшої розбудови українського законодавства у сфері господарської та підприємницької діяльності розглянуто досвід окремих європейських держав, приватне право яких належить до романо-германської правової системи.

Визначено, що прийняття Закону № 4196-IX - це нова стратегія реформу-

Regulatory support for economic and business activities requires modernization of the basic principles by introducing substantial and structural innovations, and shaping law enforcement practice in accordance with international law and European standards and practices acceptable to Ukraine. Due to this, the President of Ukraine signed the Law "On Peculiarities of Regulation of Activities of Legal Entities of Certain Organizational and Legal Forms in the Transition Period and Associations of Legal Entities" (hereinafter - Law No. 4196-IX).

Based on the analysis of the provisions of Law No. 4196-IX, the author summarizes the priority areas of its implementation, which relate to the development of regulations and research, and should be aimed at modernizing and improving the effectiveness of national legislation in accordance with international EU standards and the requirements of modern economic development. In this regard, with regard to the implementation of best practices in the process of further development of Ukrainian legislation in the field of economic and entrepreneurial activity, the author examines the experience of certain European States whose private law belongs to the Romano-Germanic legal system.

It is determined that the adoption of Law No. 4196-IX is a new strategy for

вання господарської діяльності України, яка впевнено обирає європейський вектор розвитку. Україна, сучасна правова система приватного права, якої заснована на дуалізмі, характерному романо-германському типу країн ЄС, обрала курс щодо модернізації правової регламентації господарських відносин через нівелювання їх паралельного регулювання двома кодексами, шляхом скасування ГК України.

Доведено, що з прийняттям Закону № 4196-IX перед українською юридичною спільнотою постала значна кількість організаційних, нормативних та наукових проблем, що потребують свого розв'язання у трирічний перехідний період, та, які пов'язані з внесенням змін і доповнень до Цивільного кодексу України та розробкою інших законодавчих актів у сфері регулювання господарських відносин та підприємницької діяльності.

Ключові слова: загроза суспільному благополуччю, дуалізм, приватне право, публічне право, романо-германська правова система, скасування Господарського кодеску, господарська діяльність, господарське об'єднання, юридична особа, іноземне підприємство, підприємницька діяльність, малий і середній бізнес, корпоративне управління, об'єкти державної та комунальної власності

reforming Ukraine economic activity, which confidently chooses the European vector of development. Ukraine, with its modern private law legal system based on the dualism characteristic of the Romano-Germanic type of EU countries, has chosen a course of modernization of legal regulation of economic relations by leveling their parallel regulation by two codes, by repealing the Civil Code of Ukraine.

It is proved that with the adoption of Law No. 4196-IX, the Ukrainian legal community has faced a significant number of organizational, regulatory and scientific issues which need to be addressed during the three-year transition period and which are related to amendments and additions to the Civil Code of Ukraine and the development of other legislative acts in the field of regulation of economic relations and entrepreneurial activity.

Keywords: threat to public welfare, dualism, private law, public law, Romano-Germanic legal system, repeal of the Commercial Code, economic activity, economic association, legal entity, foreign enterprise, entrepreneurial activity, small and medium-sized business, corporate governance, state and municipal property

Постановка проблеми. Різні країни світу впроваджують та забезпечують регіональний розвиток, промислову політику, надання публічних благ, враховуючи власний рівень економіки, особливості вітчизняного законодавства та історичні традиції. Проте, протягом останніх років в Україні зростає загроза суспільному благополуччю, спричинена війною, яка сприяє фінансовій, виробничій, маркетинговій небезпеці. До того ж сучасною тенденцією розвитку світової економіки та фінансів є глобалізація ринків. Значних масштабів набула цифрофізація, новітні технології та методи щодо ведення економіки. Ці фактори призводять до коригувань і реструктуризації промислового, господарського та підримницького сектору в багатьох країнах.

На сьогодні система правового регулювання економічно-господарської сфери України в частині конкурентноспроможності потребує докорінних суттєвих змін, які б забезпечили її відповідність вимогам часу та міжнародно-правовим стандартам. Запровадження передових методик та рекомендацій зарубіжного досвіду, формування чіткого національного нормативно-правового забезпечення, оптимізація господарського сектору мають створити якісні зміні як в правовому регулюванні так і в конкурентному середовищі суб'єктів господарювання в Україні, створити однакові правові умови для економічної діяльності на міжнародному ринку.

Важливим правовим інструментом євроінтеграційної стратегії нашої держави визначено Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законо-

давства Європейського Союзу», розділ V якого встановлює пріоритетні сфери щодо адаптації законодавства України [1], які підпадають під дію правового релюгування господарського права.

Вищевказаний закон є одним з чинників прийняття Закону України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» (далі – Закон № 4196-IX) [2].

Наведеним обумовлена мета статті – на підставі аналізу положень Закону № 4196-IX визначити пріоритетні напрями щодо його реалізації шляхом розробки нормативно-правових актів, внесення змін до ЦК України, здійснення наукових досліджень, які мають бути направлені на модернізацію та підвищення дієвості національного законодавства у відповідності до міжнародних стандартів ЄС. У цьому зв'язку розглянути досвід окремих європейських держав, приватне право яких належить до романо-германської правової системи, з метою імплементації кращих практик у процес подальшої розбудови українського законодавства у сфері господарської та підприємницької діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Приватноправове регулювання ринкової економіки, господарської та підприємницької діяльності, реформування ГК України широко висвітлений у науковій літературі. Теоретичним підґрунтям для написання статті стали наукові результати, сформульовані у працях О.Д. Крупчана, В.І. Короля, В.М. Махінчука, Р.А. Майданика, О.П. Подцерковного, І.В. Спасибо-Фатєєвої, та інших учених. Але у зв'язку з прийняттям Закону № 4196-IX на порядку денному постають інші складні питання, пов'язані з реалізацію положень цього Закону.

Виклад основного матеріалу. Основні положення Закону № 4196-IX передбачають запровадження перехідного періоду для поступового припинення «підприємств» та їх перетворення у господарські товариства, внесення змін до Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) та низки спеціальних законів з метою приведення їх у відповідність до ЦК України, втрату чинності Господарським кодексом України (далі – ГК України).

Основним викликом Закону № 4196-IX є скасування ГК України через шість місяців з дня набрання чинності цим Законом відповідно до ч.3 ст.17 прикінцевих та перехідних положень. Як прийняття, так і відміна ГК України відбулось в умовах гострого протистояння його прихильників та критиків. Дискусія щодо цього тривала не одне десятиліття. Втім, Закон № 4196-IX прийнято.

Тож, на першому етапі реалізації положень цього Закону юридична спільнота має вивчити та узагальнити відповідний досвід розвинутих держав Європи. По-друге, створити ефективний загальнодержавний механізм адаптації законодавства, в тому числі щодо розробки проєктів законів України та інших нормативно-правових актів відповідно acquis ЄС. По-третє, привести у відповідність норми основних та спеціалізованих законів України, які регулюють відносини господарської та підприємницької діяльності, в тому чслі органів публічної влади із суб'єктами господарювання.

Одним з основних міжнародних документів у даному контексті виступають Керівні принципи корпоративного врядування на підприємствах державної форми власності (Керівні принципи), які розроблені Організацією економічного співробітництва та розвитку у 2005 році як узгоджений на міжнародному рівні стандарт для органів державного управління. У 2015 році Керівні принципи зазнали суттєвої переробки у зв'язку з новими світовими викликами.

Основною метою Керівних принципів є забезпечення ефективності рішень і належного корпоративного врядування як виклику, який потребує глибокої уваги до тих самих трьох принципів, що є вирішальними для створення привабливого інвестиційного середовища, а саме - прозорість, оцінювання й послідовність політики [3].

Крім того, на нашу думку, прийняття Закону № 4196-IX доцільно розглядати в контексті реалізації національної Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого та середнього підприємництва на період до 2027 року (далі – Стратегія МСП), яку схвалено розпорядженням КМУ від 30.08.2024 № 821. Основною метою Стратегії МСП визначено трансформацію державної політики для забезпечення системної підтримки та інновацій-

ного розвитку малого та середнього бізнесу. Стратегія МСП містить чотири стратегічні цілі:

- відновлення та полегшення процесу ведення бізнесу (полегшення доступу до капіталу та ресурсів, сприятливе регуляторне середовище та дерегуляція);
- сприяння інноваційному розвитку, цифровій трансформації та «зеленому переходу»;
- розвиток людського капіталу та культури підприємництва (включно з реінтеграцією та залученням нових кадрів, підтримкою культури підприємництва, відповідальне та інклюзивне підприємництво);
- посилення конкурентоспроможності та збільшення експорту (підтримка експорту та євроінтеграції) [4].

Передбачається, що досягнення визначених цілей цією Стратегію та ключових показників Закону № 4196-IX матиме безпосередній вплив на економічне зростання та формування України як потужної економічної сили, на підвищення інвестиційної привабливості країни, що є однією з цілей прийняття цього Закону.

Одним з ключових моментів Закону № 4196-IX є запровадження перехідного періоду на три роки. Хоча проєктом даного Закону спочатку було передбачено сім, потім п'ять років. Відповідно до ст. 1 Закону - перехідний період передбачає трирічний строк, що починається з дня введення в дію цього Закону [2]. Суб'єкт правотворчої діяльності визначив трирічний період достатнім для впровадження положень цього Закону. Як зазначено у пояснювальній записці до проєкту цього Закону «перехідний період дасть змогу: уніфікувати та вдосконалити організаційно-правові форми юридичних осіб, водночас забезпечивши стабільність і передбачуваність правового регулювання; удосконалити механізм здійснення права державної та комунальної власності, а також механізм контролю за ефективним управлінням об'єктами державної та комунальної власності; підвищити рівень інвестиційної привабливості держави» [5].

Враховуючи обставини, пов'язані з війною в Україні, можна зробити припущення, що трирічний перехідний період не виявиться достатнім для поступового приведення господарської діяльності до нових правил та адаптації до модернізованих законодавчих реалій. Це може створити суттєві проблеми у практичному втіленні положень цього Закону та привести до непередбачуваних ризиків у бізнесі та економіці.

Основоположним аспектом Закону № 4196-IX є модернізація правової регламентації господарських відносин через нівелювання їх паралельного регулювання двома кодексами, шляхом скасування ГК України. У сучасних умовах зближення існуючих правових систем зазначений підхід вартий уваги у порівнянні з досвідом інших розвинутих країн ЄС, сучасне розуміння приватного права яких визначається традицією континентального європейського права, і має враховуватися в нормотворчій і правозастосовній діяльності України.

На думку Р.А. Майданика, сучасна вітчизняна правова система має більшість ознак, властивих романо-германському праву [6, с. 27].

Приватне право європейських держав Німеччини, Франції, Польщі належить до романо-германської правової системи та представляє собою концепт взаємодії публічно-правового та приватно-правового регулювання, що має вираження у дуалістичній системі правової регламентації господарських відносин, та викладення у двох кодексах.

Приватне право України також володіє характерними рисами дуалістичної системи. С. Ф. Демченко зазначає, що існування дуалізму в правовому регулюванні господарських відносин не є лише прикметою вітчизняного законодавства, а й набуло поширення в більшості країн ЄС, зокрема Німеччині, Франції, Австрії, які також мають торговельні, комерційні кодекси, які регулюють господарську діяльність [7, с. 28].

Комерційні кодифікації Європи, наприклад, комерційне уложення Німеччини, Комерційний кодекс Франції дублюваня не містять, а лише чітко вказують на особливості комерційного регулювання у порівнянні із загальними цивільними положеннями, - вказує О.П. Подцерковний [8, с. 64].

Закріплені системою норм міжнародного права засади державного суверенітету кожної країни надають їй право визначати свій курс щодо політичного, соціального та економічного

розвитку, вводити в дію такі закони, які вона вважає за необхідне, - наголошує С.В. Семіног [9, с. 175], враховуючи рівень економіки, особливості вітчизняного законодавства та історичні традиції країни.

У Республіки Польща також існує система паралельної дії цивільного та господарського кодексів. Основним джерелом права, що визначає статус господарських товариств, є Кодекс господарських товариств Польщі (Kodeks spółek handlowych USTAWA z dnia 15 września 2000 r.). Цей нормативно-правовий акт регулює створення, організацію, функціонування, розпуск, злиття, поділ і перетворення комерційних товариств (§1 ст.1), визначачає перелік комерційних товариств: повне товариство, професійне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю (§2 ст.1) [10]. Ще одне важливе джерело права - Цивільний кодекс (Kodeks cywilny USTAWA z dnia 23 kwietnia 1964 r.) [11], який містить загальні норми цивільно-правових відносин.

Статтею другою Кодексу господарських товариств чітко встановлено, що до питань визначених ст. 1 § 1, що стосуються господарських товариств, але не регулюються Кодексом господарських товариств, безпосередньо застосовуються положення Цивільного Кодексу Польщі [10].

Отже, система правової регламентації господарських відносин у Польщі характеризується їх одночасним регулюванням двоми нормативно-правовими актами. Частина норм міститься у Цивільному кодексі, а інша частина у Кодексі господарських товариств, що в ряді випадків призводить до бланкетної диспозиції. Але незважаючи на це, вони продовжують своє більш двацятирічне існування в органічній взаємодії, яка забезпечує належне функціонування системи приватного права.

Крім того, Республіка Польща поступово наближає національне законодавство до міжнародних стандартів. Комерційне право Польщі є спеціалізованою частиною приватного права, в якому ключовим фактором виступає підприємницька діяльність та особистість підприємця. У 2018 році відбулось оновлення національного законодавства щляхом прийняття пакету нових законів у сфері розвитку підприємництва:

- «Право підприємців» (Prawo przedsiębiorców) [12], що стосується захисту прав та інтересів малого й середнього бізнесу;

- «Про речника малих і середніх підприємців» (o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorców) [13], який визначає механізм взаємодії публічної адміністрації та представників бізнесу через спеціально утворений інститут – речника малих і середніх підприємців;

- «Про правила провадження іноземними підприємствами та іншими іноземними особами підприємництва на території Польської республіки» (o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej) [14], який встановлює порядок ведення підприємницької діяльності іноземних підприємців на території республіки Польща, визначення їх прав та обов'язків;

- «Про Центральний реєстр та інформацію про господарську діяльність та інформаційний пункт для підприємця» (o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy) [15];

- «Приписи щодо впровадження права підприємців та інших актів про підприємницьку діяльність» (Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej) [16] щодо встановлення перехідного періоду для впровадження вищезазначених законів.

Розуміючи необхідність подальшої модернізації законодавства у сфері розвитку підприємництва, законодавча влада Республіки Польща прийняла пакет нових законів, які направлені на апробацію нововведень, поступової реалізації їх положень, направлених на забезпечення правової визначеності окремої сфери діяльності, спрощення бюрократичних процедур тощо.

Тож, у Республіки Польща кожний нормативно-правовий акт виконує свою особливу функцію. Кодекс – це зведений нормативно-правовий акт, яким впорядковано та систематизовано норми права, які регулюють певну сферу суспільних відносин. Кодекс містить правову основу відповідної галузі, інші норми викладені в інших спеціалізованих актах поточного законодвства.

Як підсумок, можна константувати, що загальною тенденцією романо-германської правової системи європейських держав, що базується на основі дуалістичного принципу, є поділ права на приватне та публічне, яке має відображення у двох кодифікованих актах.

На думку В.М. Махінчука, як би ми не підходили до формулювання питання дуалізму приватного права, одна з його складових виступає у ролі константи. Цією константою завжди було, є і буде питання стосовно наявності певних правовідносин, які випадають із кола (предмета) регулювання классично-цивільного (приватного) права і, можливо, потребують певних специфічних принципів та методів регулювання [17, с.14-15].

Дійсно, дуалістична система права розглянутих у цій статті держав, має свої відмінності у принципах та методах регулювання, які суттєво відрізняться у кожній країні відповідно до звичаїв права, історичного розвитку, національних підходів, економічного стану та інших багатьох чинників. Так, кожний з комерційних уложень Німеччини посідає своє цілком визначене місце у системі регулювання економічних відносин. Кодекс господарських товариств Польщі в ряді випадків має диспозиції банкетних норм, які не встановлюють конкретних положень, а мають відсилочний характер до норм, розміщених в Цивільному кодексі. При цьому це не заважає їх одночасному застосуванню. Тож, в кожній країні паралельно й успішно працюють господарські, торгові, комерційні, підприємницькі кодекси. Ефективність законодавства в європейських державах, яке впорядкувано у двох кодексах, характеризується високим ступенем конкретності і вичерпною повнотою правових норм, має чітке розмежування сфери їх діяльності, визначення предмету регулювання, основних понять тощо.

Правова система України дуалістичного типу, яка характеризувалася одночасним врегулюванням господарських відносин двома кодексами ЦК України та ГК України (до його скасування), кардинально відрізняється від правових систем європейських країн, досвід яких роглянуто вище. Аналіз двадцятирічного досвіду щодо паралельної дії двох кодексів, проведений ученими цивілістами, свідчить про наявність системних протиріч між положеннями зазначених кодифікованих актів, бланкетності норм, дублювання положень. На думку Інни Спасибо – Фатєєвої, дволикість ГК України, що містить в собі приватні та публічні засади, приводить до того, що ним як «спеціальним законом» так коригуються інститути і принципи ЦК України, що зводяться нанівець всі прогресивні намагання його розробників у сфері приватних підприємницьких відносин. Це стало можливим через викривлення приватних засад публічними, як наслідок дії основної концепції ГК України. Таким чином, методологічно неправильний підхід поєднання в одному законі приватних і публічних засад з різними методами, функціями та іншими атрибутами призвів до створення такого суперечливого та недосконалого закону як ГК України [18, с. 32].

Переконливими є аргументи О.Д. Крупчана про те, що нині підприємницькі відносини отримали надмірне правове регулювання публічно-правовими методами, при чому навіть там, де йдеться про правову рівність сторін, і у відносинах, які могли б регулюватись ЦК України і які, на нашу думку, могли б застосовуватися лише відносно господарюючих суб'єктів державного сектора економіки і юридичних осіб публічного права [19, с. 7]. Слід погодитися з автором, що і сьогодні вкрай важливо і «необхідно додатково визначити межі втручання держави у приватне та суспільне життя, а також мету такого втручання, яка має відповідати функціям держави на конкретному історичному етапі» [19, с. 6].

Вищезазначене цілковито свідчить про необхідність комплексного врегулювання сфери господарських відносин, проблем правового статусу підприємств, майнової основи щодо забезпечення підприємницької діяльності, тим більше, що «одним із сприятливих чинників для України, - думку В.І. Короля, є її правовий статус як країни, яка розвивається (developing country)» [20, с. 73].

Висновок. Кожна країна, незважаючи на приналежність до правової сім'ї, йде своїм шляхом розвитку законодавства, поступово наближаючи його до міжнародних стандартів. Україна, сучасна система приватного права якої заснована на юридичних поняттях та принципах дуалізму, характерних романо-германському типу країн ЄС, обрала курс щодо модер-

нізації правової регламентації господарських відносин через нівелювання їх паралельного регулювання двома кодексами, шляхом скасування ГК України.

Прийняття Закону № 4196-IX - це нова стратегія реформування господарської діяльності України, яка впевнено обирає європейський вектор розвитку. Безперечно, нововведення цього Закону торкаються чималого кола питань і спрямовані на оновлення та європезацію господарської та підприємницької діяльності в Україні. Цей Закон визначає правові та організаційні засади діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період. Разом з тим, Закон не являє собою чітко визначений механізм впровадження окремих норм та інститутів. Наскільки даний Закон дозволить впровадити конструктивні зміни в процес реформування господарської діяльності у перехідний період, покаже час.

Адже сьогодні, з прийняттям цього Закону, перед українським суспільством постала значна кількість організаційних, нормативних та наукових проблем щодо внесення змін і доповнень до Цивільного кодексу України, підготовки проєктів інших законодавчих актів у сфері регулювання господарських відносин та підприємницької діяльності. Тож, викладені у статті законодавчі нововведення Республіки Польща можуть слугувати орієнтиром для України щодо впровадження деяких механізмів у процесі подальшої розбудови українського законодавства про підприємницьку діяльність.

З метою реалізації положень Закону можна визначити пріоритетні завдання, що стосуються розробки нормативно-правових актів та здійснення наукових досліджень, які мають бути направлені на модернізацію та підвищення дієвості національного законодавства у відповідності до міжнародних стандартів ЄС:

- визначення чіткого правового механізму щодо поступового припинення «підприємств» та їх перетворення у господарські товариства з дотриманням принципу співмірного та передбачуваного втручання у права засновників таких юридичних осіб;

- формулювання конкретних положень в нормативно-правових актах щодо забезпечення балансу між владою і бізнесом, зокрема, щодо ліквідації тіньової економіки;

- закріплення оновлених норм щодо оптимізації регулювання підприємницької діяльності, захисту прав та інтересів підприємців, стимулювання розвитку малого й середнього бізнесу, свободи підприємницької творчості;

- модернізація положень щодо здійснення іноземними особами та іноземними підприємствами своєї діяльності на території України;

- розроблення зрозумілої системи правового регулювання сфери корпоративного управління в юридичних особах, заснованих на державній і комунальній власності;

- розроблення новітніх ефективних методів контролю щодо діяльності об’єктів державної та комунальної власності з чітко визначеними межами втручання держави у приватне та суспільне життя, а також мету такого втручання, яка має відповідати функціям держави;

- винаходження альтернативних способів та підходів щодо підвищення інвестиційної привабливості країни.

Тож, законодавче середовище для суб’єктів господарської діяльності, що ведуть свій бізнес в Україні, особливо для малого та середнього підприємництва, має бути не тільки еволюційним, а й передбачуваним належним чином, враховуючи вимоги правової визначеності та пропорційності.

Посилання:

1. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 № 1629-І. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text

2. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об’єднань юридичних осіб: Закон України від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text

3. Керівні принципи корпоративного врядування на підприємствах державної форми власності, редакція 2015. URL: https://www.oecd.org/uk/publications/2015_9789264312906-uk.html

4. Стратегія відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого та середнього підприємництва на період до 2027 року : розпорядження КМУ від 30.08.2024 № 821-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/821-2024-%D1%80#n14

5. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів юридичних осіб та їх об'єднань у перехідний період» URL: blob:https://itd.rada.gov.ua/c25f46e6-ff2c-4822-8f64-6115d7c5aac6

6. Р. А. Майданик. Право україни: дуалізм і система. Приватне право № 1/2013. С. 27

7. С.Ф. Демченко. Про основоположні засади та значення кодифікаціїї Господарського кодексу. Збірник доповідей науково-практичної конференції від 14 листопада 2014 року м. Київ. С. 28

8. О.П. Подцерковний. Про критерііїї зваженого підходу до узгодження Господарського та Цивільного Кодесу України та подальшого розвитку кодифікації. Збірник доповідей науково-практичної конференції від 14 листопада 2014 року м. Київ. С. 64

9. С.В. Семіног. Пошук та забезпечення балансу публічних інтересів держави та прав, свобод, інтересів людини щодо примусового відчуження майна в умовах європеізації. Приватне право і підприємництво № 21/2022. С. URL: http://ppp-journal.kiev.ua/archive/2022/21/22.pdf

10. Ustawa z dnia 15 września 2000 r.Kodeks spółek handlowych. URL: https://orka.sejm.gov.pl/proc3.nsf/ustawy/1687_u.htm

11. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny. URL: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19640160093

12. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców. URL: hrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180000646/U/D20180646Lj.pdf

13.Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorców. URL: http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180000648

14. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. URL: http://prawo.sejm.gov.pl/isap. nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180000649

15. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy. URL: http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180000647

16. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej. URL
https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/przepisy-wprowadzajace-ustawe-prawo-przedsiebiorcow-oraz-inne-ustawy-18701392

17. В.М. Махінчук. Приватноправове регулювання підприємницьких віднсин в Україні. Монографія. Київ, Юрінком Інтер, 2013

18. І. В. Спасибо-Фатєєва. Приватне і публічне право: протистояння та методи його подолання // Методологія приватного права. Зб. наук, праць (за матеріалами наук.теор. конф., м. Київ, 30 травня 2003 р.) / Редкол. О. Д. Крупчан та ін. – К.: Юрінком Інтер, 2003

19. О.Д. Крупчан. Приватноправові та публічно-правові засади регулювання підприємницьких відносин. Приватне право і підприємництво. № 12/2013

20. В.І. Король.Міжнародно-правові та законодавчі засади застосування інструментів торговельного захисту внутрішнього ринку. Збірник наукових праць. Стабільність цивільного обороту в Україні. – К.: НДІ приватного права і підприємництва імені аакадеміеа Ф.Г.Бурчака НАПрН України, 2013

Статтю було подано	04.04.2025	The article was submitted
Статтю було прийнято	18.04.2025	The article was accepted